Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto
MTK ry
Anni-Mari Syväniemi

Kuuleminen

11.10.2016

Dnro 100

Asia: HE 106/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018
Teema: Kansallisen ruokaketjun kehittäminen (momentit 30.20.46 ja 30.20.47), lähi- ja luomuruoka sekä luonnontuoteala

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry kiittää kutsusta saapua maatalousjaoston kuultavaksi hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi ja lähettää lausuntonaan seuraavaa:

Ruoantuottajan haastava tilanne

Suomalainen ruoantuotanto on erittäin haastavassa, jo pitkään jatkuneessa vaikeassa tilanteessa. Epävakaa markkinatilanne, laskevat maataloustuet ja pitkään jatkunut heikko kannattavuustilanne tekevät ruoantuottajan aseman huonoksi. Tilannetta pahentaa koko sektorin ja yksittäisen maatalousyrittäjän kannalta lisää kuluneen kesän haastavat sääolosuhteet ja syksyn vaikea sadonkorjuuaika.

Huolimatta ”byrokratian purkutalkoista” ruuan tuotantoon ja maatalousyrittäjiin kohdistuu kasvia paineita sekä hallinnon että erityisesti kuluttajien ja median osalta.
Suomalainen yhteiskunta tarvitsee oikeaa ja ajantasaista tietoa ruoan tuotannosta,
sen kestävyydestä ja vastuullisesta toiminnasta kotimaisessa tuotantoketjussamme.

Valtion toimenpiteillä ja myös taloudellisella tuella on kuluttajalle pystyttävä viestimään suomalaisen ruoantuotannon vahvuuksista, olipa kyse sitten lähiruoasta tai kotimaisesta luomutuotannosta.

Lähi- ja luomuruoan aika on nyt

MTK katsoo, että lähi- että luomuruoka ovat kehittyneet hienosti. Tietoisuus niin kuluttajien kuin julkisen sektorin parissa on kasvanut ja kasvaa edelleen. Osoituksena tästä ovat mm. uudenlaiset lyhyet toimitusketjut tuottajalta kuluttajille (reko-lähiruokarenkaat, verkkokaupat, yms.) Luomutuotannon osuus kasvaa myös kotimaisessa ruoantuotannossa. Kotimainen elintarviketeollisuus tuo markkinoille uusia luomutuotteita. Luomun kasvuprosentit näyttävät korkeilta, mutta ruokakaupan myynnistä osuus on vielä vaatimaton.

Ruokapalveluilla sekä yksityisellä että julkisella sektorilla on edelleen paljon mahdollisuuksia edistää omalta osaltaan lähi- ja luomuruoan käyttöä ja näin lisätä volyymejä.

Ruoan arvostuksen nostaminen

MTK pitää tärkeänä, että valtiolla on mahdollisuus edelleen rahoittaa toimenpiteitä, joilla vahvistetaan kuluttajan luottamusta suomalaiseen ruoantuotantoon. Ruoan arvostus kasvaa, kun kuluttajat saavat luotua suhteen ruoan tuotantoon, maatalouteen ja erilaisiin, erityisesti oman alueensa maataloustuotteisiin. Erityisen tärkeitä ovat siis toimenpiteet, joilla

kasvatetaan kuluttajien tietoa ja osaamista ruoan alkuperästä: mistä ruokaa tulee ja miten se on tuotettu.

Ehdottomasti **tärkein kohderyhmä ovat lapset ja nuoret**, tulevaisuuden kuluttajat. Käytännön kokemus niin kouluista kuin maatalousyrittäjiltä osoittaa, että konkreettinen vierailu maatilalla on elämys ja avaa ruoan tuotantoa paremmin kuin mikään esite tai opas.

MTK kannustaa valtiota rahoittamaan koululaisille suunnattuja toimenpiteitä molemmilta nyt käsiteltävinä olevilta momenteilta. Koululaistyö vaatii kehitystyötä ja siis myös rahoitusta. Perusopetuksen uusi opetussuunnitelma mahdollistaa uudenlaisten oppimismenetelmien ja - kokemusten käyttöönoton sekä kannustaa ilmiöpohjaiseen oppimiseen. Maataloustuotanto, maatila, ruoan reitti ja alkuperä ovat hyviä oppimisen kohteita. Teema sopii mainiosti ilmiöpohjaisesti toteutettavaksi kestävän suomalaisen ruoantuotannon tunnetuksi tekemiseen.

MTK pitää tärkeänä, että momentille 30.20.46 budjetoitu koulujakelujärjestelmän liitännäistoimenpiteet toteutetaan niin, että ne ovat linjassa muiden ruoan reittiin, alkuperään ja arvostukseen liittyvien toimenpiteiden kanssa. MTK pitää tärkeinä liitännäistoimenpiteiden tavoitteita, kuten lasten terveellisten ruokailutottumusten ja ruokakasvatuksen edistämistä sekä tietämyksen lisäämistä maataloustuotannosta ja lähiruoasta, jotka kotimaisten tuotteiden kysymyksessä ollen sellaisenaan edustavat kestävää ja eettistä tuotantoa.

Ruokapoliittinen selonteko toimenpiteineen

Ruokapoliittinen selonteko on juuri saanut toimenpideohjelman, joka haastaa kaikki alan toimijat ottamaan vastuuta toimenpiteiden toteuttamisesta. MTK pitää tärkeänä, että hallituksen lähi- ja luomuruokaohjelmia viedään eteenpäin hyvässä yhteistyössä alan toimijoiden kanssa.

MTK pitää hyvänä asiana momentille 30.20.47 siirrettyä kriisirahaa, joka mahdollistaa rahan käyttämisen ruokapoliittisen selonteon toimenpideohjelman toteuttamiseen.

Toteutuakseen moni ruokapoliittisen selonteon toimenpide vaatii rahallista panostusta myös valtion taholta. Talousarvion momentilla 30.20.47 onkin kokonaan kansallisesti rahoitettava tuki, joka myönnetään ruokapoliittisen selonteon toimeenpanoa tukeviin toimenpiteisiin.

MTK korostaa selonteon toimenpiteistä mm. ruuan arvostukseen sekä viennin arvon lisäämiseen tähtääviä toimenpiteitä, joilla parhaimmillaan toteutuessaan voisi olla myös ruoan tuottajan asemaa parantavia vaikutuksia.

Alun perin momentilta 30.20.40 siirretyllä maatalouden kriisirahalla toteutettava **ruoan arvostuskampanja** alkaa olla lähtökuopissaan. On hyvä, että kampanja toteutuu nyt. Suuret odotukset kohdistuvat myös Eviran ja Luken yhteistyössä toteuttamaan suomalaisen **ruoan faktasivustoon**, joka aukeaa loppuvuodesta. MTK esittää, että sivusto toteutetaan mahdollisimman pian myös vierailla kielillä vientiä tekevien elintarvikeyritysten ja ulkomaalaisten ostajien käyttöön.
MTK toteaa myös, että **Eviran vetämä hallituksen kärkihanke** pk-yritysten neuvonta ja vienti-hanke tekee erinomaista työtä omalta osaltaan viennin edistämiseksi.

MTK pitää tärkeänä myös julkisiin hankintoihin vaikuttamista ja kestävästi tuotetun suomalaisen ruoan käytön lisäämistä sekä valtioneuvoston periaatepäätöksen 6/2016 että lähiruoka- ja luomuohjelmien tavoitteisen mukaisesti. On hyvä, että laajassa yhteistyössä on menossa toimenpiteitä sekä hankintaosaamisen että laadullisten hankintakriteerien kehittämiseksi. Näille toimenpiteille on valtion talousarviossa syytä varata rahaa nyt ja jatkossakin.

Esteitä paikallisen ruuan hankinnalle ovat edelleen asenteet, tietämättömyys sekä väärät tulkinnat hankintalaista. Uudistetun hankintalain jalkautus vaatii koulutusta ja opastusta: mm. sähköinen kilpailutus, laatukriteerien laajempi käyttö ja hankintojen. MTK kannattaa valtion voimallista panostusta myös näihin jatkossa.

MTK korostaa, että vain taloudellisesti terveellä pohjalla toimiva maatalous turvaa huoltovarmuuden ja tuottaa kuluttajien toivomaa lähi- ja luomuruokaa. Kannattavuus ja kriisiaikoina riittävä tuki valtion taholta turvaa parhaimmillaan hallitusohjelman tavoitteet ja kasvattaa suomalaisen ruoan osuutta sekä julkisella sektorilla kuin yksityisessä kulutuksessa.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Anni-Mari Syväniemi
Ruokakulttuuriasiamies